

بسمه تعالی

<p>محل الصاق عکس</p>	<p>گزارش چکیده پایان نامه / رساله فارسی و انگلیسی</p>						 دانشگاه خوارزمی دانشکده فنی و علوم پایه
<p>1399/05/05</p>	<p>تاریخ دفاع:</p>	<p>دکتری</p>	<p>مقطع تحصیلی:</p>	<p>فقه و حقوق خصوصی</p>	<p>رشته تحصیلی:</p>	<p>غلامرضا رسولی زاده</p>	<p>نام و نام خانوادگی دانشجو:</p>
<p>دکتر بهرام تقی پور دکتر محمد قاسم تنگستانی دکتر ولی رستمی</p>			<p>نام استاد/ اساتید داور</p>	<p>دکتر جمشید جعفرپور</p>	<p>نام استاد مشاور</p>	<p>دکتر غفور خوئینی</p>	<p>نام استاد راهنما</p>
<p>نحوه تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی (تحلیل مبانی فقهی و مهندسی حقوقی)</p>							<p>عنوان پایان نامه / ساله:</p>
<p>پژوهش در علوم انسانی به منظور شناخت، برنامه‌ریزی و ضبط و مهار پدیده‌های انسانی و در راستای سعادت واقعی بشر ضرورتی انکارناپذیر و استفاده از عقل و آموزه‌های وحیانی در کنار داده‌های تجربی و در نظر گرفتن واقعیت‌های عینی و فرهنگ و ارزش‌های اصیل جوامع، شرط اساسی پویایی، واقع‌نمایی و کارایی این گونه پژوهش‌ها در هر جامعه است. پژوهش کارآمد در جامعه ایران اسلامی در گرو شناخت واقعیت‌های جامعه از یک‌سو و اسلام به‌عنوان متقن‌ترین آموزه‌های وحیانی و اساسی‌ترین مؤلفه فرهنگ ایرانی از سوی دیگر است؛ از این رو، آگاهی دقیق و عمیق از معارف اسلامی و بهره‌گیری از آن در پژوهش، بازنگری و بومی‌سازی مبانی و مسائل علوم انسانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است (ورعی 1390، 3).</p> <p>گسترش مبادلات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، فنی و... ناشی از تسهیل ارتباطات میان کشورهای مختلف موجب شده است که امروزه نیاز کشورها به یک ارتباط متقابل بیش از هر زمان دیگری احساس شود. پیدایش و رشد سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی در واقع زاییده و متأثر از چنین احساسی است. اگر قرن بیستم را قرن سازمان‌های بین‌المللی دانسته‌اند، بی‌شک قرن بیستم و یکم، قرن گسترش حوزه نفوذ و فعالیت این سازمان‌ها خواهد بود. کمتر دولتی در جهان امروز می‌توان یافت که تصمیمات مهم خارجی و حتی داخلی خود را بدون ملاحظه این سازمان‌ها اتخاذ و یا اجرا نماید.</p> <p>یکی از منابع اصلی برای طراحی و اجرای استراتژی‌های مرتبط با روابط خارجی، بهره‌گیری از فقه اسلامی به عنوان تکیه‌گاهی مستحکم برای استخراج قواعد موضوعه است. به دلیل این که فقه مبتنی بر تعالیم اهل بیت پیامبر^(ع) در طول تاریخ پر فراز و نشیب اسلام همواره در حاشیه بوده و دولت‌های اسلامی یکی از مذاهب فقهی اهل سنت را مبنا و محور اداره جامعه می‌دانستند و فقه امامیه به ندرت از چنین جایگاهی برخوردار بوده است، بسیاری از مباحث سیاست داخلی و خارجی در فقه به صورت مبسوط مورد بحث و بررسی قرار نگرفته است. به رغم غنای فراوان فقه شیعه و گستردگی فروع مسائل، نبودن فقهای شیعه در عرصه سیاسی و به تبع آن انزوای فقه اهل بیت^(ع) موجب شده است که موضوعات بسیاری در عرصه‌های سیاسی و اجتماعی که در گذر زمان دچار تغییر و تحول هم شده، دارای حکم روشنی نباشد و فقیهان تنها به مقدار مبتلا شدن آن‌ها، به استنباط حکم شرعی پرداخته باشند و موضوعاتی را که با آن‌ها درگیر نبوده‌اند و دولت‌ها نیز برای آشنایی با تکالیف خویش به فقهای شیعه مراجعه نکرده‌اند، بدون حکم باقی مانده یا تحقیق و بررسی کافی در آن زمینه صورت نگرفته باشد (ورعی 1390، 9).</p>							<p>بیان مسئله:</p>

از آنجا که اولویت جدی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران گسترش روابط با کشورهای همسایه است، دیپلماسی پارلمانی می‌تواند در پیشبرد این هدف بسیار مؤثر واقع شود. اشتراکات زیاد تاریخی، فرهنگی و دینی ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس و منافع سیاسی - اقتصادی این کشورها با یکدیگر، زمینه‌های همکاری بیشتری را در افق روابط با این کشورها می‌گشاید.

دیپلماسی پارلمانی در جمهوری اسلامی ایران بستر و گام مؤثری را در توسعه روابط دوجانبه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی میان ملت و دولت ما با برخی از ملت‌ها و دولت‌های همسایه به وجود آورده است؛ به گونه‌ای که در سطح منطقه‌ای شاهد تقویت روابط با ارمنستان، عراق، روسیه، ترکیه و در سطح فرامنطقه‌ای با برخی از کشورهای اروپایی و آسیای شرقی عضو اتحادیه بین‌المجالس هستیم. اگر ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی در مقام عمل به منصفه ظهور رسند، فرصت‌های بسیاری را در عرصه بین‌الملل و منطقه‌ای برای کشور ما به وجود می‌آورند. از زمانی که در حوزه روابط خارجی، تعاملات پارلمانی مبنای کار قرار گرفته است کمبودهای دیپلماسی دولتی با دیپلماسی پارلمانی تا حدودی جبران شده و این شائبه را که موازی‌کاری در عرصه سیاست خارجی به وجود آمده است به ذهن نمی‌آورد؛ لذا ظرفیت‌سنجی و شناخت چالش‌های دو یا چند جانبه فی‌مابین ایران و برخی از کشورها که از مجاری دیپلماسی دولتی تا کنون به سرانجام نرسیده، تلاش‌های بیشتری را از طرف مسئولان مرتبط با دیپلماسی پارلمانی طلب می‌نماید. در نتیجه، دیپلماسی پارلمانی از نوع ایرانی آن، به کارگیری نمایندگان متخصص و آگاه از مسائل بین‌المللی که ایران به‌طور ویژه درگیر آن است و شناخت دقیق از روحیات طرف مقابل برای مرتفع نمودن مشکلات پیش‌رو را مدنظر قرار می‌دهد.

مجلس شورای اسلامی در ادوار مختلف خود، همسو با جهانی شدن فضای حاکم بر روابط بین‌الملل و تمایل پارلمان‌ها به مشارکت در عرصه بین‌الملل، به ایفای نقش در حوزه‌های سیاست و روابط خارجی در قالب‌های مختلف پرداخته است. از جمله فعالیت‌های مجلس در زمینه دیپلماسی پارلمانی، تشکیل گروه‌های دوستی پارلمانی و یا تشکیل هیئت پارلمانی برای شرکت در اتحادیه بین‌المجالس کشورهای اسلامی، مجمع مجالس آسیایی و اجلاس مجمع بین‌المجالس جهانی است که هر یک از این فعالیت‌ها در صورت بهره‌برداری صحیح و اصولی، نقشی کلیدی در گسترش روابط بین‌المللی ایران در عرصه جهانی از طریق نظام پارلمانی خواهد داشت. در این معنا، دیپلماسی پارلمانی ابزاری سودمند و مکملی عالی برای دیپلماسی سنتی محسوب می‌شود که در قالب یکی از مجموعه‌های موضوعی زیر صورت می‌گیرد:

- حل تضادها و بحران‌ها
- نظارت بر انتخابات
- گفت‌وگوها و ارتباطات فرهنگی
- دموکراسی و حقوق بشر
- مهاجرت
- موضوعات اقتصادی و اجتماعی
- حل چالش‌های جهانی مانند تروریسم و مسائل مربوط به محیط زیست.

امروزه اقدامات بین‌المللی پارلمان‌ها به اشکال مختلفی ظاهر می‌شود که برجسته‌ترین آن‌ها عبارت است از:

- فعالیت و مشارکت فعال در حوزه‌هایی که به طور سنتی «روابط و همکاری‌های میان پارلمانی» نامیده می‌شود و شامل جلسات و دیدارهای گاه به گاه نمایندگان، کارگروه‌ها و کمیته‌های پارلمانی دو یا چند کشور می‌باشد؛
- تشکیل گروه‌های دوستی پارلمانی؛
- فعالیت‌های رئیس پارلمان در ملاقات‌ها و جلسات مختلف با نمایندگان پارلمان یا حکومت‌های دیگر کشورها؛

<p>• مشارکت رئیس یا سایر نمایندگان پارلمان در مجامع و ابتکارات پارلمانی منطقه‌ای یا بین‌المللی.</p> <p>در سطوح فراملی، معمولاً دیپلماسی پارلمانی به یکی از دو روش نهادی یا گروه‌های هم‌فکر (فردی) صورت می‌گیرد. در دیپلماسی نهادی، رئیس پارلمان در نشست‌های دو یا چندجانبه، درباره مسائل مهم بین‌المللی یا منطقه‌ای، تأثیرات و راه حل آن‌ها مذاکره و گفت‌وگو می‌کند. چنین جلساتی می‌تواند ابتکاری از سوی یکی از پارلمان‌ها باشد و یا در قالب یکی از نهادها و شبکه‌های پارلمانی منطقه‌ای یا بین‌المللی برگزار گردد. در این رابطه، اتحادیه‌های پارلمانی مهم‌ترین شبکه از پارلمان‌های ملی هستند که می‌توانند کارگروه‌ها و یا مجامع مهمی را برای بحث و تبادل نظر در مورد موضوعات قابل توجه برگزار کنند.</p> <p>علاوه بر روش نهادی، که بیشتر از سوی رئیس پارلمان دنبال می‌شود، در دهه‌های گذشته روندی برای شکل دادن به گروه‌ها و شبکه‌های هم‌فکر از نمایندگان پارلمان‌ها آغاز شده که این گروه‌ها معمولاً درباره موضوعات مشخص مانند مقابله با تغییرات آب و هوایی و... تشکیل می‌شوند و می‌توانند اعضای از جناح‌های مختلف در پارلمان‌های ملی را در خود جای دهند.</p> <p>به هر صورت، جدای از این که دیپلماسی پارلمانی از راه نهادی و یا گروه‌های هم‌فکر دنبال شود، این فرصت را برای بازیگران سیاسی در داخل کشورها فراهم می‌کند تا از دیدگاه‌ها و نگرانی‌های پیش روی مقامات سیاسی کشورهای همسایه و دیگر کشورها آگاهی و درک درستی پیدا کنند و راه جایگزینی برای گفت‌وگو درباره محرک‌های تعارض از جمله اختلافات مرزی، حقوق اقلیت‌ها و موضوعات اقتصادی - تجاری و... پیدا کنند؛ زیرا پارلمان‌ها و اعضای آن‌ها بازیگران سیاسی مؤثری هستند که می‌توانند تصمیمات دولت‌ها را متأثر ساخته و از این طریق ایفای نقش کنند.</p> <p>با عنایت به مطالب یاد شده، می‌توان اینگونه بیان داشت که مسئله‌ای که پژوهش حاضر بدان می‌پردازد، بررسی و تحلیل نحوه تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور شناخت وضع موجود و ارائه راه‌کارهایی برای بهبود و ارتقای تعاملات فی مابین و دستیابی به وضعیت مطلوب بر اساس آموزه‌های فقهی و حقوقی است.</p>	
<p>روش پژوهش:</p> <p>: پژوهش حاضر، تحقیقی بنیادی؛ تفسیری و توصیفی می‌باشد؛ شیوه‌های گردآوری اطلاعات در این تحقیق عبارت‌اند از: مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با نخبگان در حوزه دیپلماسی پارلمانی</p>	
<p>سؤالات اصلی تحقیق عبارت‌اند از:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. در تعامل بین‌المللی با سایر کشورها، دیپلماسی پارلمانی باید بر چه اصولی استوار باشد؟ 2. دیپلماسی پارلمانی به چه نحوی می‌تواند موجب تسهیل و تکمیل دیپلماسی دولتی گردد؟ 3. نحوه اثرگذاری جمهوری اسلامی ایران بر شکل‌گیری مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی چگونه است؟ <p>سؤالات فرعی تحقیق عبارت‌اند از:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. رابطه بین مجلس با دولت باید چگونه باشد تا موجب تقویت دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی ایران گردد؟ 2. عضویت مجلس شورای اسلامی در کدام یک از مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی موجب تقویت دیپلماسی دولتی کشور خواهد شد؟ 3. مهم‌ترین موانع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و تقنینی تعامل مجلس با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی 	<p>سؤال و فرضیه تحقیق:</p>

<p style="text-align: center;">چیست؟</p> <p style="text-align: center;">فرضیه‌های تحقیق</p> <p>با عنایت به مطالب فوق‌الذکر و نظر به سؤالات اصلی و فرعی پژوهش، می‌توان فرضیات ذیل را مطرح ساخت:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. فقه شیعی مشحون از اصول و مبانی مترقی و کارآمد برای تعامل با سایر ملل و نحل می‌باشد. 2. دیپلماسی پارلمانی موجب تسهیل دیپلماسی دولتی می‌شود. 3. موانعی بر سر راه تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی وجود دارد. 4. جمهوری اسلامی ایران بر شکل‌گیری مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی اثرگذار است. 5. تقنین مشترک پارلمانی، اثر مثبتی بر حل مشکلات بین‌المللی دارد. 6. هنوز هم راه زیادی تا وضعیت مطلوب تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی باقی مانده است. 	<p style="text-align: center;">روند پژوهش:</p>
<p style="text-align: center;">پرسشنامه - مصاحبه و تحقیق و بررسی موضوع</p>	
<p>از جمله راهکارهای یافتن ارتباطات بین‌المللی پایدار که تاکنون در ایران به آن توجه کافی نشده است، ارتباط با مجامع پارلمانی در سطح منطقه و بین‌الملل است. یافته‌های این پژوهش، حاکی از اهمیت فوق‌العاده این مجامع و نقش تأثیرگذار جمهوری اسلامی ایران در آن‌ها و نیز بهره‌گیری از آموزه‌ها و اصول فقهی - حقوقی برای تعمیق و گسترش تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع مذکور است.</p> <p>نتیجه‌گیری: وضعیت مطلوب تعامل مجلس با مجامع پارلمانی، وضعیتی است که بر پایه اصول فقهی و حقوقی نشئت گرفته از دین مبین اسلام قرار داشته و منجر به نتایج مثبت حداکثری برای کشور گردد. دیپلماسی اسلامی و مطلوب مبتنی بر: توحید، دست‌یابی به امت واحده (ایجاد اخوت بین مسلمانان، رحمت، عفو، فضل، صفا، اصلاح و تعارف در بین مسلمانان، احترام به سایر ادیان و پیامبران الهی)، هم‌زیستی مسالمت‌آمیز، اصل نفی می‌باشد.</p> <p>دیپلماسی پارلمانی می‌تواند موجب تسهیل و تکمیل دیپلماسی دولتی گردد. مهم‌ترین موانع تعامل مجلس شورای اسلامی با مجامع پارلمانی منطقه‌ای و بین‌المللی نیز عبارت‌اند از: عدم توجه به رویکرد توسعه‌محور، اقلان‌ساز و مجموعه‌ساز؛ عدم خلق متحد یا متحدین استراتژیک؛ عدم توجه به هنجارهای بین‌المللی؛ عدم به‌کارگیری بهینه ادبیات سیاست بین‌الملل یا دیپلماتیک؛ رویکردهای تقابلی و عدم بهره‌برداری از دیپلماسی فرهنگی.</p>	<p style="text-align: center;">مهمترین یافته‌ها:</p>

تأیید استاد راهنما